

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

กาแฟอาราบิก้าเข้ามามีบทบาทอย่างมากในพื้นที่ดอยช้าง เมื่อปี พ.ศ. 2526 เพื่อนำพันธุ์กาแฟมาทดแทนการปลูกฝิ่นและเป็นพืชเศรษฐกิจในอนาคต ขณะนั้นคนในชุมชนดอยช้างยังไม่รู้จักกาแฟ ไม่มีความรู้เรื่องการดูแลต้นกาแฟ ปลูกแล้วขายผลผลิตไม่ได้ ไม่มีตลาดรองรับและราคากาแฟตกต่ำ จึงไม่ประสบผลสำเร็จมากนัก ต้นกาแฟถูกตัดทิ้งและแทนที่ด้วยพืชทดแทนฝิ่นชนิดอื่นๆ แต่ชาวบ้านก็ยังได้รับต้นกาแฟมาปลูกทุกๆ ปี จุดเปลี่ยนที่สำคัญในพื้นที่ดอยช้างที่ทำให้กาแฟเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายทั้งในและต่างประเทศ ด้วยการแก้ไขปัญหาราคากาแฟที่ถูกเอาเปรียบโดยพ่อค้าคนกลาง และสำรวจตลาดภายนอก โดยคุณปณชัย พิสัยเลิศ ซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้าน ชาวอำเภอในขณะนั้นร่วมกับนักธุรกิจชาวกรุงเทพ คุณวิชา พรหมยงค์ ที่สามารถทำให้กาแฟที่ปลูกในดอยช้างมีชื่อเสียงด้วยการเปลี่ยนความหมายของชาวเขาที่เป็น คนปลูกฝิ่นมาเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการปลูกและแปรรูปกาแฟให้มีชื่อเสียงในระดับโลก ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์อำเภอที่ถูกนำมาสร้างให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจในกระบวนการผลิตกาแฟดอยช้าง ทั้งการผลิตกาแฟ พัฒนาการของการเกิดบริษัทกาแฟดอยช้าง จากพื้นที่เป็นภาพลักษณ์ของแหล่งปลูกฝิ่นและค้าฝิ่น ในทัศนะของรัฐ กลายเป็นแหล่งปลูกกาแฟที่มีชื่อเสียง อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอที่เคยค้า ฝิ่นเป็นคนล่าหลัง และปัจจุบันถูกแทนที่ด้วยธุรกิจกาแฟที่มีชื่อเสียง

¹ เพื่อเป็นการทำความเข้าใจในการใช้คำว่า “อาข่า” และ “อาข่า” โดยปกติแล้วคนทั่วไปมักจะเรียกชื่อชนเผ่า “อาข่า” ว่า “อาข่า” แต่ในงานศึกษาวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยจะใช้คำว่า “อาข่า” เพราะเป็นสำเนียงที่ถูกต้องตามการออกเสียงของชาติพันธุ์อาข่า คำว่า “อาข่า” หากแปลตามความเข้าใจแล้วจะแปลว่า “กลุ่มคนบนดอยสูง” เพราะคำว่า “อา” เป็นคำที่ใช้เรียกตัวบุคคล ส่วนคำว่า “ข่า” แปลว่า “ไกล/ห่างไกล” ผู้วิจัยใช้คำว่า “อาข่า” เนื่องจากคำว่า “อา” แปลว่า “ขึ้น” คำว่า “อาข่า” จึงหมายถึง “ห่างไกลจากความขึ้น”

บ้านคอยช้าง ตั้งอยู่ หมู่ที่ 3 ตำบลลาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ชื่อ “บ้านคอยช้าง” ตั้งขึ้นตามลักษณะของภูเขาที่มีรูปร่างเหมือนช้างแม่ลูกสองเชือก หันหน้าไปทาง ทิศเหนือ (ตัวจังหวัดเชียงราย) สามารถมองเห็นได้ชัดเจนที่บริเวณโรงเรียนบ้านคอยช้าง มี ผาหัวช้าง สูง 1,800 เมตร จากระดับน้ำทะเล เป็นสถานที่ชมทิวทัศน์ที่สวยงาม อากาศเย็นสบายตลอดปี อุณหภูมิเฉลี่ย 18 องศาเซลเซียส คอยช้างมีชื่อเสียงในเรื่องของการเป็นแหล่งปลูกกาแฟที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งในประเทศไทย

ชุมชนคอยช้างเดิมเป็นที่อยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง ในปี พ.ศ. 2458 มีกลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่อพยพเข้ามาแต่ก็มีบางส่วน ออกไปตั้งหมู่บ้านที่อื่น ในปี พ.ศ. 2526 กลุ่มชาติพันธุ์ลีซูได้อพยพเข้ามาในหมู่บ้าน แต่ด้วยหมู่บ้านยังไม่ค่อยเจริญมากนัก บางส่วนจึงขายที่ดินไปอยู่ในที่ที่เจริญกว่าคอยช้าง เพราะแต่ก่อนคอยช้างเป็นที่พักสำหรับคนเคลื่อนย้ายเท่านั้น ต่อมากลุ่มชาติพันธุ์อ่าข่าก็อพยพตามเข้ามาตั้งรกรากที่บ้านคอยช้าง ปัจจุบันบ้านคอยช้างมีกลุ่มชาติพันธุ์อาศัยอยู่ 3 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มชาติพันธุ์อ่าข่า ลีซู และจีนยูนนาน (จีนฮ่อ) บ้านคอยช้างมีครัวเรือนประมาณ 1,179 ครัวเรือน (เจ้าหน้าที่หน้าฝ่ายทะเบียน สัมภาษณ์, 20 มกราคม 2559)

ปัจจุบันในบ้านคอยช้างมีกลุ่มชาติพันธุ์อ่าข่ามากที่สุด ประมาณ 800 ครัวเรือน กลุ่มชาติพันธุ์อ่าข่าเป็นชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่ในมณฑลยูนนาน ซึ่งมีถิ่นฐานเดิมอยู่ในมณฑลยูนนานของประเทศจีน ในประเทศจีนรัฐบาลเรียกกลุ่มนี้ว่า “ห้าหั่น” เมื่อตกเป็นทาสหรืออยู่ใต้การปกครองของคนใด คนใด เรียกว่า “ห้า” ซึ่งหมายถึง ทาส ถูกชาวใดนำมาเรียกใช้แทนคำเดิมจนกลายเป็น “อ่าข่า” ส่วนในประเทศไทย พม่าเรียกกลุ่มนี้ว่า “ก้อ” ทั้งนี้ด้วยเหตุผลทางการเมืองภายหลังชาติพันธุ์อ่าข่าได้อพยพเคลื่อนย้ายลงมาทางใต้เข้าสู่ประเทศเวียดนาม พม่า ลาว และประเทศไทย (ปนัดดา 2547: 3-5) ชาวอ่าข่าในประเทศไทยมีการอพยพเข้ามากว่า 100 ปีมาแล้ว โดยอพยพจากประเทศพม่ามาทางบริเวณคอยตุง จังหวัดเชียงราย บางกลุ่มอพยพมาจากประเทศลาว โดยอาศัยอยู่แนวตะเข็บชายแดนในพื้นที่จังหวัดเชียงราย และก็ได้อพยพเข้ามาเรื่อยๆ ย้ายถิ่นฐานกระจายไปในจังหวัดเชียงใหม่ ลำปาง ดากำแพงเพชร และแพร่

ในพื้นที่ชุมชนคอยช้างเป็นพื้นที่หนึ่งที่มียุทธศาสตร์ชาติพันธุ์อ่าข่าอพยพเข้ามาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากถึง ประมาณ 800 ครัวเรือนตามที่กล่าวไปในข้างต้น ในอดีตชาวอ่าข่ามีอาชีพเกษตรกรรม ปลูกข้าว ทำไร่ข้าวโพดเป็นหลัก แต่ละครอบครัวมีไร่ข้าวและนาข้าวของตัวเอง ปลูกพืชผักสวนครัวไว้สำหรับกินเองในครอบครัว และเลี้ยงสัตว์หลายชนิดเพื่อไว้ประกอบพิธีกรรม เช่น แพะ หรือเลี้ยงสัตว์อื่นๆ เช่น วัว ควาย หมู เป็ด ไก่ (เรื่องเดียวกัน: 28-29) นอกเหนือจากการทำอาชีพเกษตรกรรมและเลี้ยงสัตว์แล้วชาวอ่าข่าในชุมชนคอยช้างยังปลูกฝิ่นเพื่อเป็นยารักษาโรคและหลีกเลี่ยงการใช้เป็นยาจึงนำไปขาย

เพราะข้าวหรือพืชผลการเกษตรที่ชาวเขาปลูกนั้นให้ผลผลิตต่ำ ราคาถูก ชาวเขาจึงจำเป็นต้องมีรายได้จากการปลูกฝิ่น รายได้จากการขายฝิ่นก็นำไปซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคอื่นๆ (พงษ์ศักดิ์ 2540: 25) เนื่องจากคอยช้างอยู่ในระดับความสูงที่เหมาะสมและมีสภาพอากาศที่เอื้ออำนวยต่อการปลูกพืชนาชนิดที่ทำให้คอยช้างสามารถปลูกพืชได้หลายชนิดทั้ง กะหล่ำปลี มะเขือเทศ ข้าวโพด ข้าวไร้ ท้อ บัวย แมคาเดเมีย สาลี่ ชาโยเต้ ชาฝิ่น และกาแฟอาราบิก้า คอยช้างจึงเป็น “พื้นที่” ที่มีความอุดมสมบูรณ์ กลุ่มชาติพันธุ์จึงเลือกคอยช้างเพื่อตั้งถิ่นฐาน แต่การเสนอภาพของคอยช้าง ผู้คนก็มักจะเข้าใจว่า เป็นพื้นที่ของการปลูกฝิ่น ผู้คนบน คอยช้างค้าฝิ่น ทำสิ่งผิดกฎหมาย ความเข้าใจของคนนอกและรัฐเอง การมองพื้นที่คอยช้างว่าเป็นภัยต่อความมั่นคง เมื่อบริบทเปลี่ยนสถานการณ์เปลี่ยน และการเข้ามาจากการปฏิบัติการทางสังคมของกลุ่มต่างๆ ในสังคม ไม่ว่าจะเป็นรัฐ หรือองค์กรเอกชนที่เข้ามาส่งเสริมการปลูกพืชทดแทนฝิ่น ทำให้ อัตลักษณ์ของคอยช้างเปลี่ยนจากฝิ่นมาสู่กาแฟ การเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ย่อมมีกระบวนการหรือกลไกที่ขับเคลื่อนทำให้เกิดผลผลิตใหม่ กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ผ่านการนิยามจากทั้งคนภายในและภายนอก ที่เข้ามากำหนดความเป็นอำเภอ และชาวอำเภอเองก็เป็นคนกำหนดอัตลักษณ์เพื่อลบภาพลักษณ์ของความเป็นคนล่าหัง คนที่เป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ

ในปี พ.ศ. 2512 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำริที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง โดยทรงริเริ่มโครงการหลวง พระราชทานพันธุ์กาแฟที่ดีที่ทรงคิดว่าจะเป็นพืชเศรษฐกิจมาทดแทนการปลูกฝิ่น พร้อมทั้งลดการแผ้วถางป่า (องอาจ 2554: 25) ภายหลังบ้านคอยช้างได้รับการส่งเสริมให้ปลูกกาแฟตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526 เมื่อช่วงทศวรรษ 2540 การปลูกกาแฟที่บ้านคอยช้างมีลักษณะเป็นอุตสาหกรรม ตั้งแต่การปลูกกาแฟ การเก็บเกี่ยวผลสดจากต้นกาแฟ การล้างและคัดแยกผลที่มีเมล็ดสมบูรณ์ การกะเทาะเปลือก การหมัก การตาก การเก็บรักษา รวมถึงการส่งออกไปขายภายในประเทศและต่างประเทศนั้น บ้านคอยช้างหันมาปลูกกาแฟที่เป็นพืชเศรษฐกิจที่สามารถสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศไทย กว่า 3,000-4,000 ล้านบาทต่อปี จนกระทั่งปัจจุบันพื้นที่เพาะปลูกราว 30,000 ไร่ ได้เปลี่ยนเป็นพื้นที่เพาะปลูกต้นกาแฟอาราบิก้าสายพันธุ์คุณภาพ (เรื่องเดียวกัน: 54-55)

การเปลี่ยนแปลงในบ้านคอยช้างจากการมีอาชีพเกษตรกรรมเป็นการปลูกกาแฟแบบอุตสาหกรรมนั้นเป็นผลมาจากการพัฒนาจากหน่วยงานของรัฐหรือโครงการพัฒนาที่สูงต่างๆ เริ่มเข้ามาปฏิบัติงานในหมู่บ้านกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่สูงมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2496 เช่น ส่งหน่วยตำรวจตระเวนชายแดน เข้าไปสอนหนังสือ แนะนำปัญหาสุขภาพอนามัย ส่งเสริมด้านการเกษตร ต่อมา มีกรมประชาสัมพันธ์เป็นหน่วยงานหลักในการแก้ไขปัญหาชาวเขา และรัฐบาลก็ประกาศห้ามปลูกฝิ่นในปี พ.ศ. 2501 ในพื้นที่ด้าบลาวัว อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย เป็นพื้นที่ที่มีชาวอำเภออาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ในขณะนั้นมีโครงการพัฒนาที่สูงไทย-เยอรมัน (TG-HDP) โดยความร่วมมือระหว่าง

รัฐบาลไทยและรัฐบาลสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ได้ตกลงร่วมกันให้มีโครงการพัฒนาชาวเขาบนพื้นที่สูงภาคเหนือตอนบน นอกจากนี้ยังมีโครงการพัฒนาคอกย ซึ่ง เป็นโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ ขึ้นไปพัฒนาในพื้นที่ชาวอำเภอฮ้าง อยู่เป็นจำนวนมากเช่นกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดการปลูกฝิ่นโดยการส่งเสริมให้ปลูกพืชทดแทนฝิ่น ควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น ดำเนินการเปลี่ยนแปลงวิธีการทำเกษตร แบบไร่เลื่อนลอยมาเป็นการทำเกษตรแบบถาวร ส่งเสริมการปลูกพืชทดแทนฝิ่น เช่น กระหล่ำปลี มะเขือเทศ ถั่วแดง เป็นต้น และการส่งเสริมให้เกษตรกรหันมาปลูกกาแฟก็เริ่มเข้ามาในหมู่บ้านคอกยช้างในปี พ.ศ. 2526 การปลูกกาแฟในระยะแรกชาวบ้านยังมีปัญหาเรื่องราคาตกต่ำ ตัวอย่างที่ชัดเจนของการพัฒนากาแฟให้เป็นอุตสาหกรรมนั้นจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะพูดถึงกาแฟคอกยช้าง (บริษัท คอกยช้าง คอฟฟี่ ออร์จินอล จำกัด) ที่สามารถสร้างสินค้า กาแฟที่มีชื่อเสียง นอกจากนี้ชาวอำเภอฮ้างกลุ่มอื่นๆ ที่เห็นตัวอย่างจากการสร้างธุรกิจกาแฟคอกยช้างทำให้เกิด ธุรกิจกาแฟอื่นๆ เช่น Chang Coffee, AAA Doi Chang Coffee เป็นต้น ที่เริ่มเดินตามเส้นทางกาแฟคอกยช้าง

กาแฟคอกยช้างเป็นความสำเร็จของคนไทยและความภาคภูมิใจของชาวอำเภอฮ้างกลุ่มเล็กๆ กลุ่มหนึ่งของจังหวัดเชียงราย ที่ร่วมกันสร้างสรรค์กาแฟที่มีชื่อเสียงในระดับโลกได้เป็นผลสำเร็จ กาแฟคอกยช้างเป็นกาแฟสดที่ปลูกโดยชาวอำเภอฮ้าง ในระดับความสูง 1,200–1,700 เมตร จากระดับน้ำทะเล การสร้างแบรนด์กาแฟคอกยช้างที่มีรูปชาวอำเภอฮ้างเป็นสัญลักษณ์ทางการค้า เป็นรูปของนายพิโก้ แซ่คู ผู้ที่ปลูกกาแฟตั้งแต่ยุคเริ่มต้นของหมู่บ้านคอกยช้างมาจนถึงยุคปัจจุบัน และเป็นพ่อของ คุณปณชัย พิสัยเลิศ ผู้ร่วมกันก่อตั้งกาแฟคอกยช้างกับ คุณวิชา พรหมยงค์ เป็นนักธุรกิจจากกรุงเทพฯ ปัจจุบันกาแฟคอกยช้างเป็น กาแฟที่มีคุณภาพ และมีชื่อเสียงในระดับสากล ได้จดทะเบียนร่วมลงทุนกับนักธุรกิจจากต่างประเทศ และร่วมกันก่อตั้งบริษัทภายใต้ชื่อ “บริษัท กาแฟคอกยช้าง เฟรช โรสเต็ด คอฟฟี่ จำกัด” ปัจจุบันเป็น บริษัท คอกยช้างคอฟฟี่ ออร์จินอล จำกัด หมู่บ้านคอกยช้างมีไร่กาแฟบนคอกยช้างไม่น้อยกว่า 20,000 ไร่ และสามารถสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศไทย โดยมีโรงผลิตกาแฟและการบรรจุหีบห่อรวมทั้งสถาบันกาแฟคอกยช้างและมูลนิธิกาแฟคอกยช้าง โดยเริ่มต้นมาจากหมู่บ้านเล็กๆ เพียงหมู่บ้านเดียว

จากการที่ชาวอำเภอฮ้างบนคอกยช้างประสบความสำเร็จในการปลูกกาแฟเพื่อการค้าและร่วมกันสร้างสรรค์กาแฟระดับโลกนั้น กาแฟคอกยช้างจึงเป็นผลผลิตที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ของชาวอำเภอฮ้างบนคอกยช้าง จากการผลิตการเกษตรแบบจารีตมาเป็นการผลิตแบบเชิงพาณิชย์ และการถูกเหมารวมว่าเป็นต้นเหตุของปัญหาเสพติด เป็นคนล่าหลัง กระทั่งกาแฟกลายเป็นพืชเศรษฐกิจที่ทำรายได้และสร้างชื่อเสียงให้กับคอกยช้าง การเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ที่เกิดขึ้น เกิดจากปัจจัยในหลายๆ ด้าน เป็นแรงผลักดันให้ชาวอำเภอฮ้างพัฒนาผลผลิตทางการเกษตร จนสามารถปลูกกาแฟเป็นพืชแบบ

เชิงพาณิชย์ ทั้งปัจจัยภายนอกที่ รัฐบาลมีนโยบายการจัดการปลูกฝิ่น แก้ไขความยากจนของชาวเขา แก้ไขปัญหาการทำไร่เลื่อนลอย และส่งเสริมการพัฒนาบนพื้นที่สูง กอปรกับการที่ชาวอาข่าถูกมองว่าเป็นชาวเขา เป็นกลุ่มชนที่ล้าหลังหรือค้อยการพัฒนาและสร้างปัญหาให้กับประเทศชาติ โดยเฉพาะการทำไร่หมุนเวียน และการปลูกฝิ่น รัฐบาลจึงเน้นการแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยการส่งเสริมพืชเงินสด และการทำไร่ถาวรบนพื้นที่สูง ทั้งนี้เพื่อให้เห็นถึงการเปลี่ยนระบบการผลิตด้านการเกษตรบน คอยช้าง ผู้วิจัยจึงแบ่งช่วงการเปลี่ยนแปลงของระบบการผลิตพืชผลทางการเกษตรของชุมชนคอยช้าง ออกเป็น 3 ช่วง ดังนี้

ช่วงแรก ช่วงการปลูกฝิ่น (ก่อนทศวรรษ 2520) ชาวอาข่ามีระบบเศรษฐกิจแบบพึ่งพาตนเอง เป็นเกษตรกรที่มีการเพาะปลูกเพื่อใช้ ingsip โดยทำการเกษตรแบบไร่ หมุนเวียน มีระบบเศรษฐกิจด้วย ผลผลิตการเกษตร การขายฝิ่นและเอาเงินไปซื้ออาหารและสินค้าอื่นๆ (ขจิตภัย 2518: 130) นอกจากนี้ ชาวอาข่ายังเก็บผักผลไม้ เลี้ยงสัตว์ และมีอาข่าจำนวนมากปลูกฝิ่นเพื่อการค้า เนื่องจากการปลูกฝิ่น เป็นการค้าที่เกิดขึ้นจากนโยบายเศรษฐกิจกลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 ที่อังกฤษบังคับให้จีนเปิดตลาดการค้า ฝิ่น ซึ่งเป็นตลาดใหญ่ในจีนทำให้ชาวเขาทั่วขุนนางทั้งหมดปลูกฝิ่นเพื่อการค้า ชาวอาข่า เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในแคว้นสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน ประเทศจีนมีความสัมพันธ์ที่ไม่เสมอภาค กัน ชาวจีนให้ชาวอาข่าทำงานที่ด้อยค่ากว่า จากสภาพการณ์ที่เดือดร้อนและไม่เป็นธรรมผลักดันให้ ชาวอาข่า ม้ง เมี่ยน ลาหู่ และลีซูอพยพเข้าสู่พม่า ลาว ไทย และคนเหล่านี้ได้นำเอา การปลูกฝิ่นมาด้วย จนกระทั่งรัฐบาลไทยประกาศให้การปลูกฝิ่นผิดกฎหมายในปี พ.ศ. 2502 แม้ว่าการค้าฝิ่นข้ามชายแดน ถือว่าผิดกฎหมาย แต่ก็มีเปลี่ยนแปลงน้อยมาก เพราะชาวอาข่ายังคงปลูกฝิ่น (ราษฎร์ 2541: 7-8) ซึ่งในช่วงก่อนหน้าปี พ.ศ. 2493-2502 รัฐบาลให้ความสนใจกับกลุ่มประชากรบนพื้นที่สูงและเขต ชายแดน มีหน่วยงานต่างๆ ของรัฐทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับชาวไทยภูเขา มีการตั้งหน่วยงานตำรวจ ตระเวนชายแดน (สังกัดกรมตำรวจ) ขึ้นในปี พ.ศ. 2498 เพื่อ “คุ้มครองและรักษาความปลอดภัยแก่ ประชาชนบนพื้นที่สูงและพื้นที่ชายแดนที่อยู่ห่างไกล ” งานในหน้าที่รับผิดชอบทำให้ตำรวจตระเวน ชายแดนมีโอกาสใกล้ชิดกับชาวไทยภูเขา ได้สร้างโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในหลายหมู่บ้าน ตลอดจนการจ่ายการรักษาโรคและอุปกรณ์การเกษตรให้แก่ชาวบ้าน

หลังจากนั้นรัฐบาลก็ได้จัดตั้ง กรมประชาสงเคราะห์ในปี พ.ศ. 2502 ซึ่งเป็นองค์กรหลักที่ ทำงานกับชาวเขา เพื่อดูแลกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับชาวเขา เพื่อสร้างความจงรักภักดีต่อประเทศไทย ควบคุมการเคลื่อนไหวของชาวเขาผ่านทางกรมประชาสงเคราะห์เพื่อให้ชาวเขาในนิคมได้รับการ อบรมวิธีทำการเกษตรที่เหมาะสม รัฐบาลให้ความสนใจกับชาวเขามากขึ้น เนื่องจากกังวลถึงการปลูก ฝิ่นของชาวเขา การค้าฝิ่นที่เพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อยๆ รัฐบาลไทยจึงขอความช่วยเหลือด้านเทคนิคและการ

ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับชาวเขาจากองค์กรระหว่างประเทศ กรมประชาสงเคราะห์ได้ดำเนินการสำรวจสภาพทางสังคมเศรษฐกิจของชาวเขาในปี พ.ศ. 2507-2508 ในปีต่อมาคณะกรรมาธิการยาเสพติดแห่งองค์การสหประชาชาติ ได้ให้ทุนสนับสนุนการสำรวจความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคมในเขตพื้นที่ปลูกฝิ่นในภาคเหนือของประเทศไทย ซึ่งการสำรวจดังกล่าวได้ประเมินว่า พื้นที่ปลูกฝิ่นของชาวเขาทั้งหมดมีประมาณ 115,625 ไร่ และเฉพาะในฤดูปลูกของปี พ.ศ. 2507-2508 สามารถผลิตฝิ่นได้ 145 ตัน (เรื่องเดียวกัน: 7) รัฐบาลจึงได้ร่วมมือกับองค์การสหประชาชาติวางแผนกำหนดการและมาตรการต่างๆ เพื่อควบคุมการปลูกฝิ่นในพื้นที่สูง

ในช่วงนี้พม่าและลาวสามารถปลูกฝิ่นได้มากกว่าไทย ส่วนหนึ่งปลูกเพื่อใช้เป็นยา แต่ชนกลุ่มน้อยส่วนใหญ่ก็จะขายฝิ่นเพื่อนำเงินมาใช้ในการซื้ออาวุธสงครามเพื่อต่อสู้กับรัฐบาล ซึ่งมีชนกลุ่มน้อยในประเทศเหล่านั้นลักลอบค้ายา ถ้าฝิ่นผ่านประเทศไทย เกิดตลาดผู้บริโภครุ่นใหม่ คือกลุ่มทหารอเมริกันในสงครามเวียดนามช่วงทศวรรษที่ 1960 (พ.ศ. 2503-2513) ตลาดใหม่ที่เกิดขึ้นสร้างความวิตกกังวลให้กับสหรัฐอเมริกา โดยพื้นที่รอยต่อของประเทศไทย พม่า และลาว เปรียบเหมือน สามเหลี่ยมทองคำ ซึ่งกลายเป็นสัญลักษณ์ของปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวกับฝิ่น ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยกลุ่มผู้ปลูกฝิ่น ส่วนใหญ่เป็นชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่บนพื้นที่สูง ด้วยลักษณะเฉพาะของฝิ่นเองที่สามารถปลูกได้บนพื้นที่สูงเหนือระดับน้ำทะเลประมาณ 900 หรือ 3,000 ฟุตขึ้นไป ซึ่งคอยช้างในจังหวัดเชียงรายเป็นพื้นที่ปลูกฝิ่นในอันดับต้นๆ ของภาคเหนือ ชาวเขาบนพื้นที่สูงจึงไม่สามารถหลีกเลี่ยงว่าเป็นผู้ค้ายาเสพติด จากแรงกดดันจากประเทศตะวันตกที่ทำให้ประเทศไทยต้องควบคุมการปลูกฝิ่นอย่างเข้มงวดตั้งแต่ช่วงทศวรรษ 2520 ซึ่งเป็นเรื่องยากสำหรับรัฐบาลไทยเนื่องจากที่ผ่านมามีฝิ่นเป็นสิ่งถูกกฎหมายมานาน อย่างไรก็ตาม เมื่อเลิกปลูกฝิ่นแล้วสถานการณ์เริ่มเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากเฮโรอีนและสิ่งเสพติดอื่นๆ กลายเป็นปัญหาใหม่ของสังคม (เรื่องเดียวกัน: 9)

นอกจากนี้การเกษตรแบบ ไร่หมุนเวียน ที่เป็นวิถีชีวิตของชาวเขาบนพื้นที่สูงก็เป็นประเด็นที่รัฐให้ความสำคัญเนื่องจากเป็นประเด็นความมั่นคงของชาติ ซึ่งลักษณะการทำเกษตรแบบไร่หมุนเวียนเป็นวิถีชีวิตและระบบการเกษตรแบบจารีตนี้ ยังเป็นระบบการเกษตรแบบดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มอื่นๆ ซึ่งรัฐมองว่าการทำการเกษตรแบบตัด ฝิ่น โค่น และเผาบนที่สูง การ เป็นการทำให้เสื่อมโทรม ทั้งนี้กรมป่าไม้มองว่าเกษตรกรรมในรูปแบบดังกล่าวเป็นสิ่งที่ควรพิจารณา การแผ้วถางป่าแล้วเผาเพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้น้ำดิน เป็นการทำให้สูญเสียทรัพยากรโดยเปล่าประโยชน์ เป็นการใช้พื้นที่ดินอย่างผิดเพี้ยน เนื่องจากกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้มีวัฒนธรรมที่แตกต่างจากกลุ่มคนส่วนใหญ่ในพื้นที่ราบ ความแตกต่างนี้ทำให้กรมป่าไม้เข้ามาจัดการและควบคุมการใช้พื้นที่ดินของชาวเขา

นอกจากปัญหาการทำไร่ หมุนเวียน แล้ว ก็ยังมีปัจจัยในด้านสาธารณูปโภคที่ยังเข้าไม่ถึงชุมชนบนพื้นที่สูง เนื่องจากชุมชนอยู่ห่างไกลจากรัฐ มีความโดดเดี่ยว ยากจนชาวเขาจึงมี วิถีชีวิตแบบพึ่งตนเองเป็นหลักเมื่อเทียบกับพื้นที่ราบ

ช่วงที่สอง ช่วงการปลูกพืชทดแทนฝิ่น (ปี พ.ศ. 2526-2545) แม้รัฐบาลจะประกาศให้ฝิ่นเป็นพืชที่ผิดกฎหมายมาตั้งแต่ปี พ .ศ. 2520 และแม้โครงการหลวง เกิดขึ้นที่ดอยปุย เมื่อปี พ .ศ. 2512 แต่เกษตรกรที่บ้านดอยช้างยังคงปลูกฝิ่นต่อมาจนถึงกลางทศวรรษ 2520 ที่รัฐบาลมีมาตรการขึ้นเค็ดขาดในการบังคับใช้กฎหมายด้วยการส่งเจ้าหน้าที่ทหารและตำรวจออกไปแผ้วถางทำลายฝิ่น โครงการพัฒนาที่สูงไทย- เยอรมัน (Thai-German Highland Development Project: TG-HDP) (พงษ์ศักดิ์ 2531: 37) จึงนำกาแฟและพืชเงินสดอย่างอื่นเข้าไปส่งเสริมที่บ้านดอยช้างตั้งแต่ปี พ .ศ. 2526 เป็นต้นมา โดยระยะแรกมีพืชปลูกทดแทนฝิ่นอยู่ 3 ชนิด คือ ถั่วแดง กะหล่ำปลี และมะเขือเทศ ซึ่งพื้นที่ ด่านลาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย เป็นแหล่งใหญ่ ในการปลูก มะเขือเทศ ทำให้เกษตรกรบนพื้นที่สูงมีรายได้ แต่ก็พบปัญหาการใช้สารเคมีค่อนข้างมาก และยังไม่มีการวางแผนการตลาดรองรับผลผลิตจึงทำให้ราคาลงตามฤดูกาล นอกจากนี้ยังส่งเสริมพืชอื่นๆ เช่น ข้าว ไชยนาถ ถั่วแดง แครอท ถั่วพุ่ม เป็นต้น

การส่งเสริมปลูกกาแฟเข้ามาถึงดอยช้าง เมื่อปี พ.ศ. 2526 ในช่วงนั้นเริ่มมีกลุ่มผู้ทดลองปลูกกาแฟ ทำให้ฝิ่นในดอยช้างค่อยๆ ลดลง ระยะแรกกาแฟยังไม่สามารถทำ รายได้ให้เกษตรกรเท่าที่ควร เนื่องจากถูกกดราคากาแฟจากพ่อค้าคนกลาง ในปีเดียวกันนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงริเริ่มโครงการตามพระราชดำริ พระราชทานพันธุ์พืชที่ทรงคิดว่าจะเป็นพืชเศรษฐกิจมาทดแทนและลดการปลูกฝิ่น พร้อมทั้งลดการแผ้วถางป่า (องอาจ 2551: 57) ทางรัฐบาลไทยและองค์การสหประชาชาติ ได้ให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มความสามารถ โครงการหลวงเข้าไปพัฒนาภาคเหนือด้วยการส่งเสริมให้ชาวบ้านบนพื้นที่สูงปลูกพืชทดแทนการปลูกฝิ่นเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดซึ่ง ต่อมาจึงมีกรมประชาสัมพันธ์และโครงการพัฒนาที่สูงไทย- เยอรมัน (TG-HDP) นำเมล็ดกาแฟไปให้ชาวบ้านชาวอำเภอและชาวลีซูรวมจำนวน 40 หลังคาเรือนทำการปลูกบนดอยช้าง นอกจากกาแฟที่รัฐบาลเอามาให้ ชาวเขาทดลองปลูกแล้ว ยังมีท้อ บัวย มะคาเดเมีย เป็นต้น

การสำรวจและแจกจ่ายกาแฟให้แก่ผู้ปลูกกาแฟในพื้นที่ดอยช้างจำนวน 40 ครอบครัว ต่อมาเหลืออยู่ประมาณ 10 ครอบครัว เพราะการปลูกกาแฟเป็นการเพิ่มภาระให้กับผู้ปลูก กล่าวคือ ผู้ปลูกต้องปลูกระยะเวลา 3 ปี ถึงเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ จึงเกิดปัญหาสิทธิครอบครองพื้นที่ปลูก และหลังการเก็บเกี่ยวผู้ปลูกต้องคัดเลือกผลผลิตที่มีคุณภาพตามที่ ตลาดต้องการ ถึงจะสามารถขายในราคาประกันได้ ตลอดจนต้องเรียนรู้เทคนิคการคัดเมล็ดกาแฟและเทคนิคอื่นๆ การขนส่ง ลงมาขายพื้นราบ

ยากลำบาก ก่อปรกัปัญหาเรื่องการไม่มีบัตรประชาชนของผู้ปลูก หน่วยงานของรัฐไม่สามารถช่วยเหลือกลุ่มผู้ปลูกกาแฟเหล่านี้ได้ ทำให้ผู้ปลูกจำนวนมากหยุดปลูกกาแฟ ในขณะนั้น คุณ ปณชัย พิสัยเลิศ เป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านคอยช้าง เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านจึงอยาก แก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยเดินทางลงมาจากคอยช้างเพื่อ ปรึกษาคณะวิชา พรหมยงค์ ในการพัฒนาพื้นที่ปลูกกาแฟ ประมาณ 500 ไร่ ให้ได้ราคาดี เพราะขายให้กับพ่อค้าคนกลางได้ประมาณกิโลกรัมละ 10 กว่าบาท แต่คุณปณชัย สังเกตเห็นว่าเมื่อพ่อค้านำลงไปขาย ตลาดพื้นราบ กลับทำราคาสูงถึงกิโลกรัมละ 50-60 บาท จึงร่วมกับชาวบ้านพัฒนาเพื่อส่งขายตรง โดยคำนวณว่ากาแฟ 1 ไร่เก็บเกี่ยวกาแฟได้ประมาณ 100 กิโลกรัม หรือไร่ละ 5,000-6,000 บาท (เรื่องเดียวกัน : 58) นอกจากนี้คุณวิชา พรหมยงค์ อาศัยเครือข่ายเพื่อนฝูงและนักธุรกิจในการพัฒนาผลผลิตและศึกษาตลาดควบคู่กับส่งตัวอย่างกาแฟที่ปลูกบนคอยช้างไปยังผู้เชี่ยวชาญด้านกาแฟในต่างประเทศ ซึ่ง ทั้งหมดต่างระบุว่ากาแฟบนคอยช้าง เป็นกาแฟที่มีคุณภาพจึงได้ร่วมกับชาวบ้านขยายพื้นที่ปลูกและศึกษาจากนักวิชาการฝ่าย ต่างๆ เพิ่มเติมจนสามารถเพิ่มผลผลิตต่อไร่ได้ถึงไร่ละประมาณ 300 กิโลกรัม เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าในช่วงที่สอง เป็นช่วงที่รัฐบาลส่งเสริมการปลูกพืชทดแทนฝิ่น เป็นช่วงที่ลองผิดลองถูก ในการปลูกพืชทดแทนฝิ่น มักพบปัญหาที่ทำให้การนำพืชเศรษฐกิจใหม่มาแทนฝิ่นเป็นเรื่องยาก เกิดปัญหาการครอง ที่ดินซึ่งเป็นประเด็นสำคัญ เป็นข้อจำกัดทางกฎหมายเกี่ยวกับ การถือครองที่ดินและการกำหนดที่ตั้งของหมู่บ้านบนคอย และพบปัญหาอื่นๆ อีก เช่น ราคาผลผลิตตกต่ำ ไม่มีตลาดรองรับอย่างเพียงพอ อีกทั้งยังพบปัญหาเรื่องการใช้สารเคมี ก่อให้เกิดปัญหาแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติ ระหว่างเกษตรกรบนพื้นที่สูงด้วยกันเอง ระหว่างเกษตรกรบนพื้นที่สูงที่อยู่ต้นน้ำ และเกษตรกรในพื้นที่ราบที่อยู่ท้ายน้ำ เป็นต้น ในช่วงนี้อีกประการหนึ่งระบบการพัฒนาของรัฐ ที่เป็นวิธีการที่ผู้บริหารเป็นผู้สั่งการให้เกษตรกรปฏิบัติ ตามอย่างเดียวเพราะรัฐเป็นตั วกำหนดการพัฒนา สาธารณูปโภค ขันพื้นฐาน ทำให้ระบบเกษตรกรรมแบบพึ่งพาตนเองไม่ใช่ทางเลือกที่จะเหมาะสม สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์อ่าข่าและกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ

ช่วงที่สาม ช่วงการผลิตกาแฟ (ปี พ.ศ. 2546-ปัจจุบัน) ก่อนหน้านี้นี้กาแฟได้เข้ามาสู่คอยช้าง แล้ว แต่ยังเกิดปัญหาของผู้ปลูก ราคากาแฟ ถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง ผลผลิตของกาแฟที่ต้องได้มาตรฐานของตลาด ซึ่งปัญหาเหล่านี้ในช่วงแรก คุณ ปณชัยและคุณวิชา พรหมยงค์ ช่วยกันแก้ไขและหาทางออกในการปลูกกาแฟให้ยั่งยืน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้พี่น้องชาวอ่าข่ามีรายได้เพิ่มมากขึ้น และร่วมกันก่อตั้งบริษัทภายใต้ชื่อ “บริษัท กาแฟคอยช้าง เฟรช โรสเต็ด คอฟฟี่ จำกัด (Doichaang Fresh Roasted Coffee Co.,Ltd.)” ในปี พ.ศ. 2546 ปัจจุบันเป็น “บริษัท คอยช้าง คอฟฟี่ ออร์จินอล จำกัด (Doi Chaang Coffee Original Co., Ltd.)” ในกระบวนการพัฒนากาแฟคอยช้างให้มีชื่อเสียง

เริ่มแรกคุณวิชา พรหมวงศ์ได้ ปริญญาจารย์พัชนี สุวรรณวิศลกิจ ที่มีความรู้ในด้านการปลูกกาแฟจนถึงการผลิต อีกทั้งยังศึกษาขั้นตอนการปลูกกาแฟที่ฮาวายที่มีกาแฟโคน่า ของจาไมก้า บลูเมาน์เทน เป็นต้น มาปรับปรุงแก้ไขเรื่องกาแฟในพื้นที่ดอยช้าง (องอาจ 2551: 51) หลังจากการเก็บผลผลิตกาแฟ จึงส่งไปตรวจสอบคุณภาพที่โรม โคเปนเฮเกน ตรวจสอบคุณภาพที่เยอรมัน ซึ่งผลการนำเมล็ดกาแฟไปตรวจสอบจัดว่ากาแฟดอยช้างเป็นกาแฟที่ดี เป็นกาแฟสายพันธุ์ที่กรมประมงสงเคราะห์เอามาแจกจ่ายแต่แรกเริ่มแต่ก็ยังต้องพัฒนาคุณภาพกาแฟให้ดียิ่งขึ้นอีก

เมื่อผลผลิตจากกาแฟมาเป็นพืชเศรษฐกิจหลักและสามารถสร้างรายได้ให้กับชาวอำเภอนิคมดอยช้าง ทำให้ชาวอำเภอนิคมดอยช้างมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ผลผลิตการแปรรูปกาแฟซึ่งเห็นได้จากตัวอย่างของสินค้ากาแฟดอยช้างที่มีชื่อเสียงทำให้บ้านดอยช้างมีชื่อเสียงทางด้านกาแฟอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ปัจจุบันชาวอำเภอนิคมดอยช้างก็หันมาปลูกกาแฟเป็นพืชเศรษฐกิจ เนื่องจากเห็นว่าการทำอุตสาหกรรมกาแฟประสบผลสำเร็จมากขึ้น ซึ่งแต่เดิมความเป็นชาวนาพื้นรั้วมักจะเป็นเรื่องทั่วไป เป็นวัฒนธรรมของชนกลุ่ม น้อยที่ชนกลุ่มใหญ่ไม่ให้ความสนใจ จมกนักร และกดทับอยู่ตลอดเวลา เมื่อกาแฟเข้ามาเปลี่ยนชีวิตและมีบทบาทอย่างมากในอัตลักษณ์ความเป็นอำเภอนิคมดอยช้างอัตลักษณ์ถูกนำมาสร้างมูลค่าเศรษฐกิจโดยผ่านกระบวนการผลิตกาแฟที่เป็นของชาวอำเภอนิคม วิธีการปลูกเพื่อให้ได้ตามมาตรฐานของกาแฟดอยช้าง การเก็บเมล็ด คั่ว บด ใส่ถุง และบรรจุภัณฑ์พร้อมที่จะส่งออกตลาด กระบวนการเหล่านี้เป็นเหมือนเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ที่เปลี่ยนไปโดยสิ้นเชิงในแง่ของวิถีชีวิตที่มีกาแฟเข้ามาเปลี่ยนระบบการเกษตรของอำเภอนิคม และถูกนำเสนอผ่าน ตราสินค้าคนอำเภอนิคมในทุกๆ ผลิตภัณฑ์ของกาแฟดอยช้าง เมื่ออัตลักษณ์อำเภอนิคมถูกสร้างเรื่องราวขึ้น และถูกทำให้เป็นสินค้า ที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ กระบวนการเหล่านี้ทำให้วัฒนธรรมหรืออัตลักษณ์อำเภอนิคมที่แต่เดิมไม่มีมูลค่า มาเป็นสินค้าที่สามารถซื้อขายได้และมีมูลค่าทางเศรษฐกิจ

การเติบโตของ สินค้ากาแฟดอยช้างที่เกิดขึ้น พืชกาแฟกลายเป็นพืชเศรษฐกิจหลัก ในพื้นที่ดอยช้างปัจจุบัน ทำให้วิถีชีวิตของกลุ่มชาวนาพื้นรั้วอำเภอนิคมดอยช้างดีขึ้นและอัตลักษณ์ชาวอำเภอนิคมเกิดการเปลี่ยนแปลงความหมายที่เชื่อมโยงกับกาแฟดอยช้าง การเติบโตและการขยายตัวของบริษัทกาแฟดอยช้าง ส่งผลให้เกษตรกรชาวอำเภอนิคมผู้ปลูกกาแฟได้รับผลประโยชน์ด้ว ยการส่งเมล็ดกาแฟให้กับบริษัท กาแฟดอยช้าง ทำให้เกษตรกร ได้ค่าตอบแทนสูง มีรายได้เพิ่มมากขึ้น มีเครื่องอำนวยความสะดวกมากมาย วิถีชีวิตความเป็นอยู่สะดวกสบายขึ้น การเปลี่ยนแปลงระบบการเกษตรแบบเชิงพาณิชย์ เช่นนี้ทำให้กลุ่มชาวนาพื้นรั้วอำเภอนิคมมีความเชื่อมโยงกับกาแฟ ส่งเสริมประสบการณ์ปลูกกาแฟ เรียนรู้ เรื่อง กาแฟ ในทุกๆ กระบวนการผลิต กาแฟให้มี คุณภาพ ทั้งการปลูก การดูแลรักษา และการแปรรูปกาแฟ ทั้งนี้บริษัทกาแฟดอยช้าง จึงเป็นสิ่งที่เปลี่ยนความหมายอัตลักษณ์ของชาวอำเภอนิคม จากการเป็นคนล้าหลัง ปลูกฝิ่น

กล้วยาสพฤต ตัดไม้ทำลายป่าและเป็นคนนอกสายตาของรัฐให้กลายเป็น “ผู้มีความรู้” “อนุรักษ์ป่า” “มีความทันสมัย” และ “มีชีวิตที่ดีขึ้น” ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาพัฒนาการของบริษัทกาแฟดอยช้างที่ส่งผลต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงความหมายของอัตลักษณ์ชาติพันธุ์อ่าข่า สื่อและข่าวสารที่เป็นส่วนหนึ่งของโลกาภิวัตน์เป็นกลไกในการสร้างอัตลักษณ์อ่าข่า ตลอดจนการทำให้อัตลักษณ์อ่าข่าเป็นสินค้าด้วยการสร้างมูลค่าของสินค้ากาแฟดอยช้างเพื่อทำความเข้าใจในกลุ่มชาติพันธุ์อ่าข่าในอีกมิติหนึ่ง

1.2 คำถามวิจัย

1. พัฒนาการของการปลูกกาแฟและบริษัทกาแฟดอยช้างเกิดขึ้นอย่างไรและบริบทไหน
2. ในบริบทของโลกาภิวัตน์ กาแฟดอยช้างถูกนำมาใช้เป็นกลไกในการสร้างอัตลักษณ์อ่าข่าอย่างไร
3. อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์อ่าข่าถูกนำมาทำให้เป็นสินค้าในกระบวนการผลิต กาแฟดอยช้างอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการและบริบทของการเกิดบริษัทกาแฟดอยช้าง
2. เพื่อศึกษาการนิยามความหมายอัตลักษณ์ชาติพันธุ์อ่าข่าผ่านกระบวนการผลิตกาแฟดอยช้าง
3. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ ของกลุ่มชาติพันธุ์ อ่าข่า ที่ถูกนำมาสร้าง ให้เกิด มูลค่าทางเศรษฐกิจ ในกระบวนการผลิตกาแฟดอยช้าง

1.4 ประโยชน์ที่จะได้รับ

1. ได้เรียนรู้พัฒนาการและบริบทของการเกิดบริษัทกาแฟดอยช้าง
2. ทำให้เข้าใจอัตลักษณ์ชาติพันธุ์อ่าข่าในการนิยามความหมายจากคนภายในและคนภายนอกในบริบทกาแฟดอยช้าง
3. เข้าใจอัตลักษณ์ ของกลุ่มชาติพันธุ์ อ่าข่า ที่ถูกนำมาสร้าง ให้เกิด มูลค่าทางเศรษฐกิจ ในกระบวนการผลิตกาแฟดอยช้าง

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

ชุมชนดอยช้าง หมายถึง หมู่บ้านดอยช้าง ตั้งอยู่ หมู่ที่ 3 ตำบลลาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ อ่าข่า ลีซูและจีนยูนนาน แต่งานวิจัยชิ้นนี้จะศึกษากลุ่มชาติพันธุ์อ่าข่าเป็นหลัก

อัตลักษณ์ หมายถึงการนิยามตัวเองว่าเราเป็นใครในความสัมพันธ์กับคนอื่นในสังคมที่เราอยู่
อย่างไร อัตลักษณ์จึงสามารถสร้างขึ้น ได้หลากหลาย ปรับเปลี่ยนและเคลื่อนไหวได้ตามบริบทของ
ความสัมพันธ์ อัตลักษณ์จึงเป็นสิ่งที่บ่งบอกตัวตนว่าเราเป็นใคร และสามารถนำเสนอขึ้นมาใหม่ใน
พื้นฐานของการมีปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้าง

ชาติพันธุ์ หมายถึงกลุ่มต่างๆ ที่มีสมาชิกของแต่ละกลุ่ม ที่พิจารณาว่าพวกเขามีลักษณะเฉพาะ
ทางวัฒนธรรมที่เป็นของตัวเอง ซึ่งอาจมีหลายอย่างด้วยกัน ทั้งประวัติศาสตร์ ศาสนา ภาษาและ
วัฒนธรรม มีแบบแผนพฤติกรรมที่ยอมรับเป็นบรรทัดฐานร่วมกันและรวมกันเป็นส่วนหนึ่งของ
ประชากรส่วนใหญ่และมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มอื่นๆที่อยู่ในระบบสังคมเดียวกันมีพื้นฐานความคิดอัน
เดียวกัน มีความคิดและความเชื่อร่วมกันเกี่ยวกับการสืบเชื้อสาย

อำเภอ หมายถึงกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มหนึ่ง มีถิ่นฐานดั้งเดิมอยู่ในมณฑลยูนนาน ประเทศจีน และ
กระจายตัวทางภาคเหนือของลาว เวียดนาม ไทย และทางตะวันออกของพม่า ชาวอำเภอในประเทศไทย
ไทยส่วนมากอาศัยอยู่ในภาคเหนือของประเทศไทย เช่น จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ ลำปาง แพร่ ตาก และ
กำแพงเพชร อำเภอในประเทศไทยส่วนมากอพยพมาจากแคว้นเชียงตุงของพม่า เข้ามาจุดแรกที่บริเวณ
ดอยตุง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย และกระจายตัวไปตั้งฐาน ถิ่นฐานตามที่แตกต่างกัน ในงานวิจัยชิ้นนี้
ศึกษากลุ่มชาติพันธุ์อำเภอในชุมชนดอยช้าง ตำบลลาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ที่ประกอบ
ธุรกิจกาแฟเป็นหลัก

กระบวนการผลิตกาแฟ หมายถึง การปลูกกาแฟและการแปรรูปกาแฟ การปลูกกาแฟ
หมายถึงกระบวนการ ตั้งแต่การเพาะพันธุ์ต้นกล้ากาแฟ การดูแลรักษา การป้องกันโรคและแมลง
จนกระทั่งการเก็บเกี่ยวเมล็ดกาแฟ ส่วนการแปรรูปกาแฟหมายถึง กระบวนการหลังการเก็บเกี่ยว คือ
การล้างเมล็ดกาแฟ การกะเทาะเปลือก การตากกาแฟ การคั่วกาแฟ ตลอดจนการจัดจำหน่ายกาแฟ

การทำให้เป็นสินค้า หมายถึงการเปลี่ยนผ่านของสินค้าชนิดหนึ่งซึ่งไม่ได้ถูกระบุว่าเป็นสินค้า
ให้เป็นสินค้า โดยผ่านวิธีการต่างๆ เพื่อให้เกิดมูลค่าขึ้นมา ได้นิยามสินค้าเหล่านี้ว่าเป็น “วัตถุมูลค่า
ทางเศรษฐกิจ”(objects of economic value) หรือเป็นกระบวนการที่สิ่งของหรือกิจกรรมบางอย่าง ได้
ถูกนำมาประเมินในระยะแรกเริ่มด้วยมูลค่าทางการแลกเปลี่ยน ซึ่งหากอยู่ใน บริบทของการค้า
ขายที่ยุติแล้ว จะเป็นสินค้าและบริการ ซึ่งระบบการแลกเปลี่ยนที่พัฒนาขึ้นมาก็จะส่งผลให้มูลค่า
ทางการแลกเปลี่ยนของสิ่งของนั้นเริ่มเข้าสู่ระบบของการตั้งราคา ซึ่งจะดำเนินการในรูปแบบของ
การตลาด อีกทั้งในยุคปัจจุบัน การตลาดก็ได้มีการขยายตัวไปทั่วโลก ทำให้สิ่งของและกิจกรรมต่างๆ
เข้าสู่การเป็นสินค้าอย่างไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน